روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران
صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: تهران: میدان فاطمی، خیابان بهرام‌مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸
توزیع: شرکت‌پیام‌رسان سبز تلفن: ۰۹۳۸۵۲۲۱۰۱۶ • چاپ: صمیم

روزنامه شرق

پنجشنبه ۲۷ آذر ۱۴۰۴ • ۲۷ جمادی‌الثانی ۱۴۴۷ • ۱۸ دسامبر ۲۰۲۵ • سال بیست‌ودوم • شماره ۵۲۸۳ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر تهران ۱۲:۰۱ • اذان مغرب ۱۷:۱۴ • اذان صبح فردا ۵:۳۹ • طلوع آفتاب ۷:۰۹

مراسم تحویل پنج دستگاه اتوبوس برقی تولید داخل شرکت پارسان‌شتاب به شرکت واحد اتوبوسرانی تهران عصر روز سه‌شنبه ۲۵ آذر، در محل مصلی امام خمینی(ره) برگزار شد. عکس: محمدحسین عبداللهی، میزان

www.sharghdaily.com aparat:tasvirshargh Telegram:SharghDaily youtube:sharghdaily twitter:sharghdaily instagram:sharghdaily1

حقوق گم‌شده شهروندی در صنعت حمل‌ونقل

ابراهیم ایوبی
وکیل دادگستری

۲۶ آذرماه به نام روز «حمل‌ونقل و رانندگان» نام‌گذاری شده است. حمل‌ونقل از بنیادی‌ترین زیرساخت‌های توسعه هر کشوری به حساب می‌آید. موضوع از درجه‌ای از اهمیت برخوردار است که در اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با نام‌بردن از «هواپیمایی، کشتی‌رانی، راه و راه‌آهن»، این فعالیت‌ها را در زمره دولتی قرار داده است. در یک دسته‌بندی ساده، حمل‌ونقل به زمینی (جاده‌ای و ریلی)، هوایی و دریایی تقسیم می‌شود که قانون اساسی به همه موارد اشاره می‌کند. مطابق بند نخست اصل ۱۱۰ قانون اساسی، تعیین سیاست‌های کلی نظام با مقام رهبری است. در ۳ بهمن‌ماه ۱۳۷۹ «سیاست‌های کلی حمل‌ونقل» در پنج بند ابلاغ شد که خلاصه این راهبردها عبارت‌اند از: ایجاد نظام جامع حمل‌ونقل با اولویت‌دادن به حمل‌ونقل ریلی، بهبود روش‌های حمل‌ونقل، توسعه و اصلاح شبکه حمل‌ونقل، فراهم‌کردن زمینه جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی و دستیابی به سهم بیشتر از بازار حمل‌ونقل بین‌المللی. فصل ۱۲ «قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران» (۱۴۰۳) نیز از مواد ۵۶ تا ۶۳ به «گذر (ترانزیت) و اقتصاد دریامحور» اختصاص دارد.

کشور ما آمار بالایی در زمینه حوادث حمل‌ونقل دارد: از هزاران کشته و زخمی در تصادفات رانندگی جاده‌ای گرفته، تا فجایعی مانند حادثه هولناک انفجار قطار در ۲۹ بهمن ۱۳۸۲ در ایستگاه خیام نیشابور، سقوط پی‌درپی هواپیما که از نظر تعداد رکورد به حساب می‌آید و آتش‌سوزی در کشتی نفت‌کش سانچی در ۱۶ دی‌ماه ۱۳۹۶ که سرنشینان سوختند و کشتی غرق شد. متأسفانه این حوادث استمرار داشته و روند کاهشی ندارد. بخشی از موضوع به اندک‌بودن مسئولیت در حوادث ناشی از حمل‌ونقل در قوانین بازمی‌گردد. در نظام حقوقی ما، قواعد مربوط به مسئولیت مدنی متصدیان در باب هشتم «قانون تجارت» (۱۳۱۱) تحت عنوان «قرارداد حمل‌ونقل» آمده و بخش مهم‌تر یعنی مسئولیت کیفری، در فصل بیست‌ونهم بخش تعزیرات «قانون مجازات اسلامی» (۱۳۹۲) با عنوان «جرائم ناشی از تخلفات رانندگی» بررسی شده است. مجازات‌های تعیین‌شده برای عوامل مرگ‌ومیر در حوادث حمل‌ونقل به‌هیچ‌وجه بازدارنده نیست. موضوع با یک مثال عینی قابل بررسی است: ۲ تیرماه ۱۴۰۰ اتوبوس حامل خبرنگاران محیط زیست در جاده نقده در استان آذربایجان غربی واژگون شد و دو خبرنگار جوان و پرتلاش با نام‌های مهشاد کریمی و ریحانه یاسینی، جان خود را از دست دادند که در نهایت حکم صادره، رضایت بازماندگان و جامعه رسانه‌ای را جلب نکرد. ماده ۷۱۴ «قانون مجازات اسلامی» دراین‌باره می‌گوید: «هرگاه بی‌احتیاطی یا بی‌مبالاتی یا رعایت‌نشدن نظامات دولتی یا نبود مهارت راننده (اعم از وسایل نقلیه زمینی یا آبی یا هوایی) یا متصدی وسیله موتوری منتهی به قتل غیرعمدی شود، مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس و نیز به پرداخت دیه در صورت مطالبه از ناحیه اولیای دم محکوم می‌شود». در عمل دیه را بیمه پرداخت می‌کند و با تکلیف «قانون کاهش مجازات حبس تعزیری» (۱۳۹۹) بر تعیین حداقل حبس در مواردی که قانون دارای حداقل و حداکثر است، شش ماه حبس تعیین می‌شود که با وجود موارد متعددی دیگری برای تخفیف (تعلیق، تبدیل به جزای نقدی، آزادی مشروط، پابند الکترونیکی و...) مقصر به زندان هم نمی‌رود. بدون تعارف در چند سال اخیر حمل‌ونقل در کشور ما در حال زمین‌گیر شدن است. صنعت هوایی به دلیل تحریم‌ها امکان نوسازی و حتی تعمیر ناوگان خود را ندارد و هر روز تعداد پروازها کاهش و قیمت بلیت افزایش می‌یابد. اتوبوس‌هایی که در حمل‌ونقل بین‌شهری در قالب تعاونی فعالیت دارند، به دلیل به‌صرفه‌نبودن کاهش یافته یا از اتوبوس برای حمل بار استفاده می‌شود که برای مالکان به‌صرفه‌تر است. سال‌هاست روند توسعه ریلی با مشکل موجه است و کشتی‌رانی نیز مثل خطوط هوایی با مسائل مختلف تحریم دست‌وپنجه نرم می‌کند. حالا افزایش قیمت بنزین نیز می‌تواند مشکل جدیدی را هم اضافه کند که به‌زودی در افزایش قیمت تاکسی‌های اینترنتی ظهور پیدا خواهد کرد.

البته نباید ناامید بود و از نکات مثبت غافل شد. چند سالی است که دانشگاه تهران در مقطع کارشناسی ارشد، رشته حقوق حمل‌ونقل را راه‌اندازی کرده است که می‌تواند به پیشرفت حقوق شهروندی در حوزه حمل‌ونقل منتهی شود. آثار ارزشمندی مانند «حقوق حمل‌ونقل؛ در رأی‌های وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور» به قلم دکتر حسن محسنی (استاد دانشگاه تهران) منتشر شده که به توسعه ادبیات حقوق حمل‌ونقل با رویکرد انسانی کمک خواهد کرد.

طنزخوانی

ز گهواره تا گور با مطالبه رفع فیلترینگ

آیدین سیارسریع

ما دیگر زبان‌مان مو درآورد این‌قدر اینجا نوشتیم فیلترینگ را تمام کنید. من آن روزی که شروع به نوشتن در مورد فیلترینگ کردم، جوان بودم و در یاهو مسنجر asl می‌فرستادم. الان دیگر موهایم سفید شده و به اقتضای میانسالی، در گروه خانوادگی واتس‌اپ، استیکر غنچه‌گلی که از تویش عبارت «ارادتمند ادمین محترم هستیم» درمی‌آید، می‌فرستم ولی همچنان درگیر فیلترم. لااقل از موی سفید من خجالت بکشید و بیایید این یوتیوب را رفع فیلتر کنید. این فیلترینگ هم مثل گشت ارشاد شده. ۱۰ سال همه مصاحبه می‌کردند که ما با گشت ارشاد مخالفیم ولی همچنان بود. الان هم همه می‌گویند فیلترینگ باید برداشته شود ولی همچنان هست. فکر ما را نمی‌کنید، فکر دولت را بکنید که از همه ما عصبانی‌تر است. اعضای دولت دیگر کم مانده یقه مردم را بگیرند که مگه شما نگفتید اگر پزشکیان بیاید فیلترینگ برداشته می‌شود، پس چرا همچنان هست؟ قالیباف به عنوان رئیس مجلس می‌گوید با فیلترینگ به این شکل موافق نیست. الیاس حضرتی یک سال است هر هفته می‌گوید این هفته یک پلتفرم رفع فیلتر می‌شود. اعضای شورای عالی فضای مجازی هم یک‌جوری رفتار می‌کنند که انگار من بودم که همه چیز را فیلتر کردم. این وسط فقط وی‌پی‌ان‌فروش محل ماست که صداقت دارد و می‌گوید مگر از روی نعش من رد بشید که فیلتر برداشته شود. وضعیت اقتصادی مردم را هم کمی ببینید راه دوری نمی‌رود. یک زمانی مردم کسب‌وکارشان را بردند تلگرام، زدید تلگرام را فیلتر کردید. بعد مردم گفتند اشکال نداره می‌ریم اینستاگرام، ولی شما خوشبختانه هوشیار بودید و اینستاگرام را هم فیلتر کردید. الان هم یوتیوب زده زیر کاسه‌کوزه یوتیوبرهای ایرانی و پول تبلیغات را صفر کرده. وضعیت درآمدی ملت به جایی رسیده که تا قبل از این اقدام یوتیوب، نصف کشور میکروفن و نور خریده بودند که بروند یوتیوب و درآمد دلاری کسب کنند ولی الان باید اپلیکیشن اسنپ رانندگان بریزند و دوباره برگردند به درآمد ریالی (من نمی‌دانم مگر یک کشور چقدر گنجایش برای راننده اسنپ دارد. عملا ۷۰ میلیون نفر دارند ۱۰ میلیون نفر را از مبدأ می‌برند مقصد). حالا شاید بگویید این یکی انصافا به ما ربطی نداشت، مگر ما بودیم که درآمد تبلیغ یوتیوب را حذف کردیم؟ ما که ملاحظه یوتیوبر را کردیم و فیلتر نگه داشتیم تا همچنان پول تبلیغات خارجی برود توی جیب اینها. باشه، دستت هم درد نکند ولی آن ابزار شیردهی را لولو برد. همان موقع هم که درآمدزایی می‌شد، بودند یوتیوبرهایی که حاضر بودند از درآمدی که از باگ سیستم یوتیوب دارند بگذرند ولی همه مردم راحت و بی‌دردسر دسترسی به یوتیوب داشته باشند. حالا دیگر یوتیوب را رفع فیلتر کنید. اذیت نکنید مردم را. نگذارید مطلب بعدی‌ای که من در مورد فیلترینگ می‌نویسم زمانی باشد که پیر و فرتوت در بستر بیماری افتاده‌ام و بچه‌هایم هم دارند ولاگ درست می‌کنند و رو به دوربین می‌گویند «با من آماده بشین بریم لحظه‌های آخر زندگی پدر اسکلمون رو ببینیم که تا لحظه آخر امید به رفع فیلتر داشت!».

خبرخوانی

سفره یلدا چند؟

خبرگزاری میزان به بررسی سفره یلدا برای یک خانواده چهارنفره پرداخته و اعلام کرده است این سفره با حداقل امکانات دو میلیون تومان خرج برمی‌دارد. هرچند قیمت‌های این خبرگزاری با آنچه در سطح شهر تهران می‌گذرد تفاوت‌هایی دارد. مثلا میوه به‌عنوان اصلی‌ترین بخش سفره یلدا، سهم قابل توجهی از هزینه‌ها را به خود اختصاص می‌دهد و مثلا خرید انار و هندوانه و خرمالو و ازگیل حتی به صورت تزیینی هم حداقل رقمی حدود ۵۰۰ یا ۶۰۰ تومان خرج برمی‌دارد. به اینها آجیل یا باسلق و شیرینی و... را نیز اضافه می‌شود کرد. امید است این شب مهم زندگی هم‌وطنان به نحوی به خوشی سپری شود.

یاد

حمید طالقانی، بازیگر درگذشت

حمید طالقانی، بازیگر، بعد از یک دوره ابتلا به بیماری سرطان کبدی در بیمارستان امام خمینی تهران درگذشت. خانه سینما در پیامی درگذشت این هنرمند را تسلیت گفته است و خبر داده است که پیکر این بازیگر امروز پنجشنبه ۲۷ آذرماه، ساعت ۱۰ صبح در قطعه هنرمندان بهشت زهرا به خاک سپرده می‌شود. حمید طالقانی، بازیگر ایرانی، در سال ۱۳۴۴ در شهر تهران متولد شد. بسیاری او را با عنوان مسعود در فیلم «دبیرستان» به یاد دارند. او در این فیلم در مقابل افسانه بایگان و بیژن امکانیان به‌خوبی از عهده ایفای نقش برآمد. پس از آن در سینما حضور پرتکراری داشت و در فیلم‌هایی مانند یاس‌های وحشی، بدون اجازه، مردی شبیه باران، آخرین مرحله، هفت گذرگاه، خط آتش، سپیدیال، بیا با من، قربانی، آری چنین بود، گل‌های داوودی، به او بگویید دوستش دارم، به‌آوران زندگی و گردن‌بند هنرنمایی کرده است. حمید طالقانی همچنین دو اثر «رهاتر از دریا» و «آشیانه‌ای برای زندگی» را کارگردانی کرده است. یادش گرامی.

سفرخوانی

قهوه‌خوری در بازار اتیوپی

میثم هدایت، جهانگرد: بعد از خروج از شهر کوچک ولی سرزنده جینکا در جنوب اتیوپی، مردمان بسیاری را می‌بینیم که دام‌شان را جلو انداخته‌اند و همه به یک سو روانه‌اند: بازار هفتگی قبایل در آبادی بعدی به نام کیافر. بازاری که در آن قبایل اطراف گرد می‌آیند و محصولات خود را عرضه می‌کنند؛ محصولاتی نظیر تنباکو و قهوه، ظروف پلاستیکی، دمپایی، پارچه و ابزارهای ساده. خرید و فروش با پول یا تهاتر کالا و دام انجام می‌شود. قسمت مورد علاقه من راسته قهوه است. اتیوپی ادعا دارد مهد قهوه است. در افسانه‌هایشان آمده که نخستین‌بار، بیش از هزار سال پیش، چوپانی از این کشور قهوه را کشف کرده است. چوپان می‌دیده که بزهایش با خوردن دانه‌های قهوه سرخوش می‌شوند و این‌گونه به تأثیرات آن پی می‌برد. در اینجا پوسته دور دانه قهوه و برگ‌های آن را هم دم می‌کنند و می‌نوشند. فراوری قهوه هم بسیار ابتدایی و سنتی است. در راسته قهوه‌فروشان، می‌بینم از جایی دود سفید غلیظی بلند می‌شود. خانم مسنی دارد روی زغال‌دان کوچکی دانه‌های قهوه را بو می‌دهد. دانه‌های رُست‌شده را در ظرف دیگری می‌کوبد و داخل قوری لوله‌بلندی که بی‌شباهت به گداجوش نیست، می‌ریزد تا ۱۰دقیقه‌ای روی حرارت کم دم بکشد. سروکردن قهوه هم دیدن دارد. خانم قهوه‌فروش فنجان‌های کوچکی جلوی من و لیدرم بین قبایل که اسمش کاچه است، می‌گذارد و شروع به ریختن قهوه می‌کند. به تدریج دستش را تا آنجا که می‌شود بالا می‌برد. قطرات سیاه قهوه به اطراف شتک می‌شوند و قهوه از لبه فنجان سرازیر می‌شود. با نگاهم به او می‌گویم این دیگر چه وضعی است؟ شاید هم دستش لرزیده. به همین منوال برای کاچه هم قهوه می‌ریزد و با نگاهش گویی به من می‌گوید یک عمر اشتباه قهوه ریخته‌ام. متوجه می‌شوم این روش سروکردن سنتی‌شان است. اولین جرعه را که می‌نوشم چهره‌ام درهم می‌شود؛ تلخ‌تر از آن چیزی است که فکرش را می‌کردم. کاچه با خنده شکر فراوانی داخل فنجان پر از کف و حبابش می‌ریزد و می‌گوید دور بعدی راحت‌تر است. متوجه می‌شوم به همان قوری لوله‌بلند مقداری آب اضافه می‌کنند و سه بار برای میهمان قهوه می‌ریزند. کنارکشیدن قبل از سه دور، بی‌احترامی به میزبان محسوب می‌شود، مگر اینکه میهمان عذر موجهی داشته باشد. دور دوم غلظت قهوه کمتر است و بدون تنگ‌شدن چشمان و عبوس‌شدن چهره طی می‌شود. دور سوم که برکت نام دارد، چیزی در حد آمریکانو و باب دلم است. در گوشه‌ای دیگر تپه‌های کوچکی از تنباکوی پودرشده به چشمم می‌خورد. این پودر را از راه بینی استعمال می‌کنند. مقداری، در حد کمتر از یک عدس، کف دستم می‌ریزم و امتحان می‌کنم. بینی‌ام می‌سوزد و به سرفه می‌افتم. همین پودر را داخل کاغذ هم می‌پیچند و بدون فیلتر به عنوان سیگار محلی می‌فروشند. هرچند خیلی هم مشتری ندارد. در چند هفته حضورم در اتیوپی فقط دو نفر را دیدم که سیگار بکشند. کاچه می‌گوید سیگارکشیدن ناهنجار و تابو است. بزرگ‌ترین بخش بازار، بخش فروش دام است. بیشتر بز می‌بینم و چندتایی گاو و خوک. خبری از گوسفند نیست. پرطرفدارترین گوشت در اتیوپی گوشت بز است و اعتقاد دارند بسیار خاصیت دارد. کاچه می‌گوید بز حیوان باهوشی است، در حدی که اگر مار نیشش بزند می‌داند چه گیاهی را باید بخورد که مانند پادزهر عمل کند. در جای دیگری اهالی جمع شده‌اند و هیاهویی به‌پاست. کاچه می‌گوید مراسم لاتاری یا همان قرعه‌کشی است. هرکسی پول اندکی بدهد می‌تواند شماره‌ای را انتخاب کند و بختش را بیازماید. شماره‌ها را داخل ظرفی می‌ریزند و کودکی شماره برنده را از ظرف بیرون می‌کشد. جایزه هم ظروف پلاستیکی‌ای است که روی زمین پخش کرده‌اند. امتحان می‌کنم، اما در این لاتاری هم شانسی ندارم.

هنرخوانی

سایه جنگ بر سر اسکار

از مستند ایرانی تا موفقیت تاریخی عراق و روایت جنگ اوکراین، موضوعات مختلفی است که در فهرست اولیه اسکار مشاهده می‌شود. آکادمی علوم و هنرهای سینمایی آمریکا فهرست‌کوتاه نودوهشتمین دوره جوایز اسکار (۲۰۲۶) را در ۱۲ رشته منتشر کرد.

یک تصادف ساده و راه‌های دور از ایران: چهار فیلم از کارگردانان ایرانی امسال روانه بخش فیلم‌های خارجی اسکار شده بود. در نهایت، این فیلم «یک تصادف ساده» ساخته جعفر پناهی و برنده جایزه ویژه جشنواره کن بود که توانست در فهرست اولیه حضور داشته باشد. همچنین در بخش بهترین مستند بلند، فیلم «راه‌های دور» (اوزاک یولار) به کارگردانی سارا خاکی و محمدرضا عینی -دو فیلم‌ساز ایرانی- به فهرست ۱۵ نامزد اولیه راه یافته است. این مستند محصول مشترک ایران، آمریکا، آلمان، شیلی، هلند و کاناداست و روایتگر زندگی نخستین زن عضو شورای روستایی در مناطق محروم ایران است.

موفقیت عراق: در بخش فیلم‌های خارجی، عراق برای نخستین‌بار در تاریخ اسکار به فهرست کوتاه راه یافت با فیلم «کیک رئیس‌جمهور» به کارگردانی حسن هادی که نخستین نمایش خود را در بخش «دو هفته کارگردانان» جشنواره کن تجربه کرد. عراق از سال ۲۰۰۵ به‌طور پراکنده فیلم‌هایی به اسکار معرفی کرده بود، اما هیچ‌یک پیش از این به فهرست کوتاه نرسیده بودند.

دو فیلم از اوکراین: در فهرست‌های امسال، دو پروژه شاخص درباره جنگ اوکراین نیز حضور دارند. مستند «۲۰۰۰ متر تا آندری‌یفکا» ساخته مستیسلاو چرنوو (خالق «۲۰ روز در ماریوپل») به فهرست کوتاه مستند بلند راه یافته است. همچنین انیمیشن مستند کوتاه «من در ایرپین مُردم» ساخته آناستازیا فالیلی‌یِوا، با نگاهی کاملا شخصی به روزهای نخست تهاجم تمام‌عیار، است.

فیلم‌های بین‌الملل: ۱۵ فیلم از ۸۶ کشور یا منطقه به دور بعدی رأی‌گیری راه یافتند. از جمله فیلم بلن از آرژانتین، مأمور مخفی از برزیل، صدای سقوط از آلمان، بازگشت خانه از هند، آنچه از تو باقی ماند از اردن، ارزش احساسی از نروژ، فیلم فلسطین ۳۶ از فلسطین، صراط از اسپانیا و... .